

RAAP-NOTITIE 4617

Plangebied Assen Zuid Werklandschap

Gemeente Assen

Archeologisch vooronderzoek: verkennend veldonderzoek

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Assen

Titel: Plangebied Assen Zuid Werklandschap; archeologisch vooronderzoek: verkennend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: 15 oktober 2013

Auteur: drs. J. Holl

Projectcode: ASZU2

Bestandsnaam: NO4617_ASZU2

Projectleider: drs. J. Holl

Projectmedewerker: niet van toepassing

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 58.560

Autorisatie: drs. J.L. van Beek

Bevoegde overheid: gemeente Assen

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2013

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

- *type onderzoek*: een verkennend veldonderzoek
- *bevoegde overheid*: gemeente Assen
- *onderzoekskader*: bestemmingsplanwijziging
- *datum veldonderzoek*: 3 oktober 2013
- *locatie*:
  - *naam*: Assen Zuid Werklandschap
  - *plaats*: Assen
  - *gemeente*: Assen
  - *provincie*: Drenthe
  - *toponiem*: A28 - Graswijk
  - *oppervlakte plangebied*: locatie 1: 0,15 ha; locatie 2: 0,55 ha; locatie 3: 0,33 ha
  - *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 12D
  - *centrumcoördinaten (X/Y)*: locatie 1: 232.821/552.829; locatie 2: 233.234/553.045; locatie 3: 233.443; 553.013
- *afbakening onderzoekszone*: gelijk met plangebied
- *ARCHIS-vondstmeldingsnummer(s)*: niet van toepassing
- *ARCHIS-waarnemingsnummer(s)*: niet van toepassing
- *ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer*: 58.560
- *documentatie*: De documentatie van het project wordt bij RAAP bewaard onder de projectcode ASZU2 en wordt met eventuele vondsten binnen een termijn van twee jaar overgedragen aan het Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis.

1.2 Aanleiding en doelstelling

In het plangebied is de aanleg van een weg gepland ten behoeve van het toekomstige bedrijventerrein Werklandschap, die mogelijk bedreigend is voor eventuele archeologische resten. Vandaar dat in 2012 een bureauonderzoek en verkennend veldonderzoek is uitgevoerd. Destijds was voor drie percelen geen betredingstoestemming. Vandaar dat deze nu alsnog onderzocht zijn door middel van een verkennend booronderzoek.

De doelstelling van het onderzoek is het vaststellen van de archeologische waarde van het terrein. Hiertoe is inzicht in de bodemopbouw en de gaafheid ervan van belang.

1.3 Onderzoeksvragen

- Hoe ziet de geomorfologie en de geologische en lithologische bodemopbouw van het plangebied eruit?
- Wat is de gespecificeerde archeologische verwachting?
- Zijn de archeologisch relevante lagen in (delen van) het plangebied intact en wat betekent dit voor de archeologische verwachting?
- Zijn archeologische maatregelen (planinpassing, vervolgonderzoek, e.d.) noodzakelijk?

1.4 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>), geldt in de praktijk als richtlijn. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

2 Resultaten vooronderzoek

In 2012 is een bureauonderzoek en verkennend veldonderzoek (voor de percelen met betredingstoestemming) uitgevoerd (Jans, 2012). Hierin is de volgende gespecificeerde verwachting gegeven voor de drie deellocaties:

Locatie 1

Middelhoge/hoge verwachting beekdal: het beekdal krijgt een middelhoge/hoge verwachting. Het archeologisch relevante niveau in het beekdal is het veen of andere organische afzettingen. Hierin kunnen resten van bijvoorbeeld voorden, bruggen, afvaldumps en rituele deposities aanwezig zijn. Nederzettingsresten worden hier niet verwacht.

Locatie 2/3

Middelhoge/hoge verwachting dekzandlandschap: op basis van de resultaten van het bureauonderzoek geldt er een hoge verwachting voor vindplaatsen (bewoning) uit de Steentijd op de hogere delen van de beide onderzoeksgebieden. Het betreft de delen waarvoor volgens de archeologische waarden- en verwachtingskaart een hoge/middelhoge verwachting dekzandlandschap geldt. Vrijwel alle vondsten in de omgeving van de onderzoeksgebieden dateren uit deze periode. Het archeologisch relevante niveau is de top van het dekzand. Ook archeologische resten uit jongere perioden (Bronstijd t/m Nieuwe tijd) kunnen hier aanwezig zijn. Het archeologisch relevante niveau, de top van het dekzand en (indien aanwezig) het veen, is door ontginningen, landbouwactiviteiten, de aanleg van kabels en leidingen en de inrichting van het oefenterrein mogelijk verstoord.

Volgens de in het bureauonderzoek gegeven gespecificeerde verwachting worden op het veen vindplaatsen uit de Middeleeuwen verwacht. In het bureauonderzoek wordt echter ook gesteld dat het gebied pas in de 19e eeuw ontgonnen is. De kans op resten uit de Middeleeuwen wordt daarom in het huidige onderzoek laag geacht.

Tijdens het veldonderzoek is vastgesteld dat de top van het dekzand slechts plaatselijk intact is (nabij locaties 2 en 3). Hier heeft vanwege natte omstandigheden geen bodemvorming plaatsgevonden. Dit zal geen aantrekkelijke locatie zijn geweest voor bewoning. Elders is de top van het dekzand in de bouwvoor/verstoorde laag opgenomen. Een intacte veenlaag op het dekzand is nergens aangetroffen. Er is dus ook geen sprake van een intact middeleeuws archeologisch niveau. Nabij locatie 1 (aan de overkant van de A28) is in het beekdal nog wel een archeologisch relevant niveau, een intacte veenlaag (dikker dan 0,5 m), aanwezig. In de rest van het beekdal is geen archeologisch relevant niveau aangetroffen.

Alleen in het deel van het beekdal waar een veenlaag (dikker dan 0,5 m) aanwezig is, kunnen nog (resten van) bijvoorbeeld voorden, bruggen, afvaldumps en rituele deposities aanwezig zijn.

In de rest van het beekdal worden geen archeologische resten verwacht omdat dergelijke archeologische resten niet goed bewaard blijven in zandige beekafzettingen. In het beekdal zijn geen dekzandopduikingen aangetroffen die mogelijk interessant zijn geweest voor bewoning. Vanwege de plaatselijke verstoring van de top van het dekzand en het feit dat de natte omstandigheden in het onderzoeksgebied niet geschikt waren voor bewoning, worden hier ook geen archeologische resten verwacht.

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

- *positie boringen*: verspreid over het plangebied
- *gebruikt boormateriaal*: 2 cm zandguts / 7 cm Edelmanboor; ter plaatse van boring 7 een aanvullende boring met 15 cm Edelmanboor
- *totaal aantal boringen*: 8
- *minimaal geboorde diepte*: 70 cm -Mv
- *maximaal geboorde diepte*: 170 cm -Mv
- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989). De uitgebreide boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel) zijn opgenomen in bijlage 1.
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met*: GPS
- *Z-coördinaten boringen*: bepaald aan de hand van AHN-beelden

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

Beschrijving laagopvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogenetisch):

In locatie 1 (boring 1 en 2) is vanaf het maaiveld een ca. 40 cm dikke laag zandig, veraard, donkerbruingrijs veen aangetroffen. Hieronder bevindt zich een scherpe overgang naar lichtgrijze beekafzettingen (zwak siltig, matig fijn, slecht gesorteerd zand met enkele leemlagen en houtresten). Er zijn binnen de beekafzettingen geen intacte veenlagen aangetroffen.

Ter plaatse van locatie 2 (boring 3-5) bevinden de boringen 3 en 4 zich in een 80 cm hoger gelegen zone dan het omliggende gebied. In deze boringen is een 90 cm dik, opgebracht pakket aangetroffen, bestaande uit matig fijn, donkergrijs, zwak siltig zand, met brokken veen, zand en leem. Hieronder bevindt zich in boring 3 direct de C-horizont (lichtgrijs, matig fijn, zwak siltig dekzand). In boring 4 is in plaats hiervan een 50 cm dikke donkerbruin veen aangetroffen, met een veraarde top. Op 130 à 150 cm -Mv bevindt zich een dunne laag keizand (sterk grindig, grof, lichtgrijs zand) met hieronder keileem (lichtgrijze, sterk grindige, zandige leem). Waarschijnlijk heeft hier in verleden een depressie gelegen, waarin zich veen gevormd heeft. In boring 5 is de bodem verstoord tot 90 cm -Mv, waaronder de C-horizont aanwezig is.

In locatie 3 (boring 6-8) is een 20 cm dikke bouwvoor (zwak siltig, donkerbruingrijs, matig fijn zand) aanwezig. Hieronder bevindt zich een gemiddeld 10 cm dikke laag veraard, zwak zandig veen. Onder het veen is, op 20 à 55 cm -Mv, zwak siltig dekzand aangetroffen, waarvan de top in boringen 6 en 8 sterk tot uiterst siltig is. De sterk siltige top en het ontbreken van bodemvorming zijn aanwijzingen voor vochtige omstandigheden in het verleden. In boring 7 is op 50 cm -Mv een B-horizont aangetroffen (bruin, matig fijn, zwak humeus, zwak siltig zand). Het dekzand bevindt zich in deze boring enkele decimeters hoger dan in de boringen 6 en 8 (zie bijlage 1). Waar-

schijnlijk golden hier drogere omstandigheden waardoor bodemvorming heeft kunnen optreden. Mogelijk was op deze locatie in de prehistorie bewoning mogelijk.

Archeologie

Tijdens het veldwerk zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Ter plaatse van boring 7 is, vanwege het aantreffen van een B-horizont, een aanvullende, karterende boring gezet met een 15 cm Edelmanboor, waarna het opgeboorde materiaal is gezeefd over 4 mm. Hierbij zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4 Samenvatting

4.1 Conclusies

Locatie 1

Op deze locatie werden archeologische resten in een eventuele veenlaag binnen de beekafzettingen verwacht. Tijdens het veldwerk is een 40 cm dikke, verstoorde veenlaag aangetroffen, met hieronder zandige beekafzettingen. Er zijn geen archeologisch kansrijke niveaus aangetroffen. Op deze locatie is geen vervolgonderzoek noodzakelijk.

Locatie 2

In locatie 2 werden vindplaatsen uit overwegend de Steentijd verwacht in de top van het dekzand. Archeologische resten werden vooral in de hogere delen van het dekzandlandschap verwacht. Tijdens het veldonderzoek bleek dat de bodem tot 90 cm -Mv verstoord is (tot in de C-horizont van het Jonge Dekzand). In één boring is een 50 cm dik veenpakket aangetroffen. Waarschijnlijk gaat het hier om een met veen opgevulde depressie in het dekzandlandschap. Archeologische resten worden op deze locatie niet meer verwacht. Vervolgonderzoek wordt daarom niet aanbevolen.

Locatie 3

In locatie 3 gold dezelfde verwachting als in locatie 2. Hier is dekzand aangetroffen onder een ca. 10 cm dik veenlaagje. In boringen 6 en 8 is de top sterk tot uiterst siltig en is geen bodemvorming aangetroffen, wat wijst op vochtige, ongunstige bewoningsomstandigheden. In boring 7 is een B-horizont aangetroffen en lag het dekzand iets hoger dan in de omliggende boringen. Mogelijk golden hier in de prehistorie gunstige bewoningsomstandigheden. Op deze locatie is een karterende boring uitgevoerd, waarbij geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen. Ook op deze locatie wordt daarom geen vervolgonderzoek aanbevolen.

4.2 Aanbevelingen

De resultaten van het onderzoek geven geen aanleiding om archeologisch maatregelen (plan-aanpassing, vervolgonderzoek, etc.) aan te bevelen. Wanneer bij de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, moet hiervan direct melding gemaakt worden bij de bevoegde overheid (gemeente Assen).

Literatuur

- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104: classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Jans, J.E.A.**, 2012. Plangebied Assen Zuid, onderzoeksgebieden De Haar/A28 en wegtracé Werklandschap, gemeenten Assen en Midden-Drenthe; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en verkennend veldonderzoek. *RAAP-Notitie 4197*. Weesp.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood omlijnd) met nummering van de drie locaties;
inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood omlijnd) met nummering van de drie locaties; inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Boorpuntenkaart.

Archeologische perioden			
Tijdperk			Datering
Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)			1795
Nieuwe tijd	B		1650
	A		1500
Middeleeuwen	Laat		1250
	Vol		1050
	Vroeg	Ottoons	900
		Karolingisch	725
		Merovingisch laat	525
		Merovingisch vroeg	450
Romeinse tijd	Laat	270	
	Midden	70 na Chr.	
	Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500
		Jong B	16.000
		Jong A	35.000
Midden		250.000	
Oud			

tabel1_standard_Archeologisch_RAAP_2010

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

boring: ASZU-1

datum: 3-10-2013, X: 232.807, Y: 552.834, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 12D, hoogte: 11,30, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: Assen, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Oost

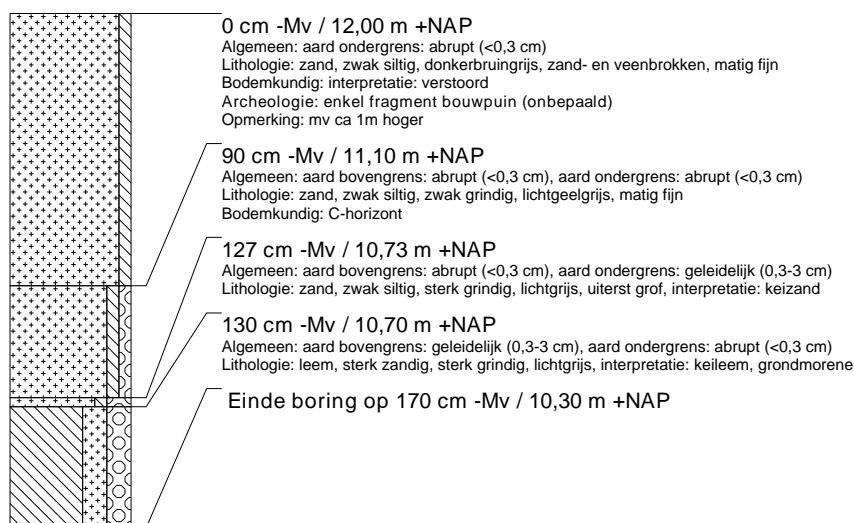
boring: ASZU-2

datum: 3-10-2013, X: 232.836, Y: 552.834, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 12D, hoogte: 11,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: Assen, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Oost

boring: ASZU-3

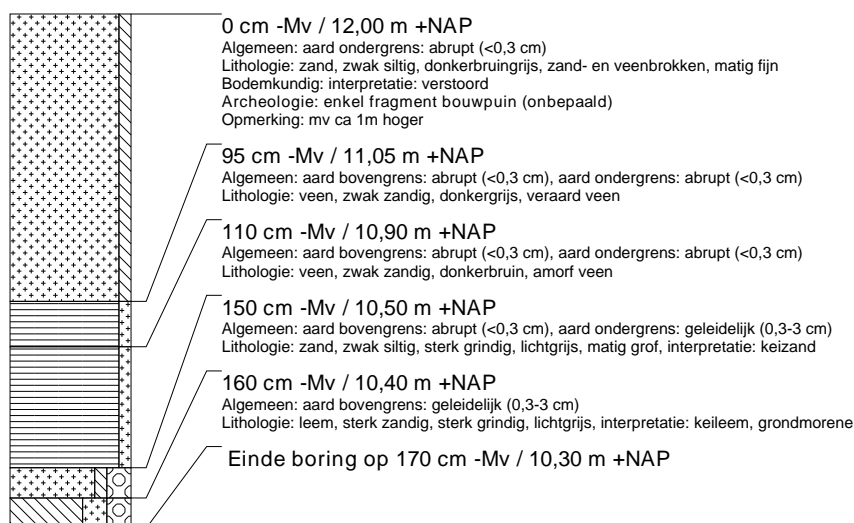
datum: 3-10-2013, X: 233.190, Y: 553.035, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 12D, hoogte: 12,00, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: Assen, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Oost

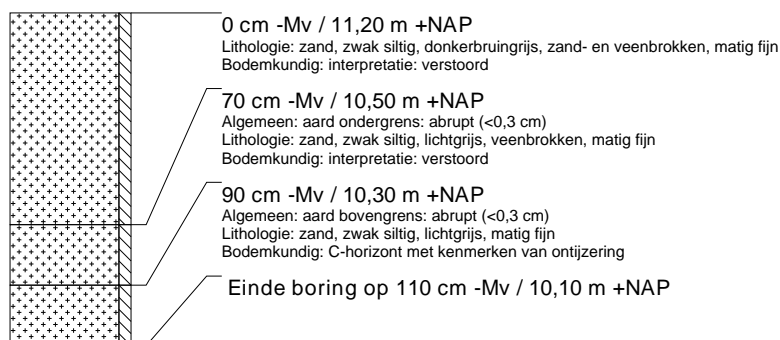
boring: ASZU-4

datum: 3-10-2013, X: 233.234, Y: 553.059, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 12D, hoogte: 12,00, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: Assen, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Oost

boring: ASZU-5

datum: 3-10-2013, X: 233.279, Y: 553.045, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 12D, hoogte: 11,20, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: Assen, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Oost

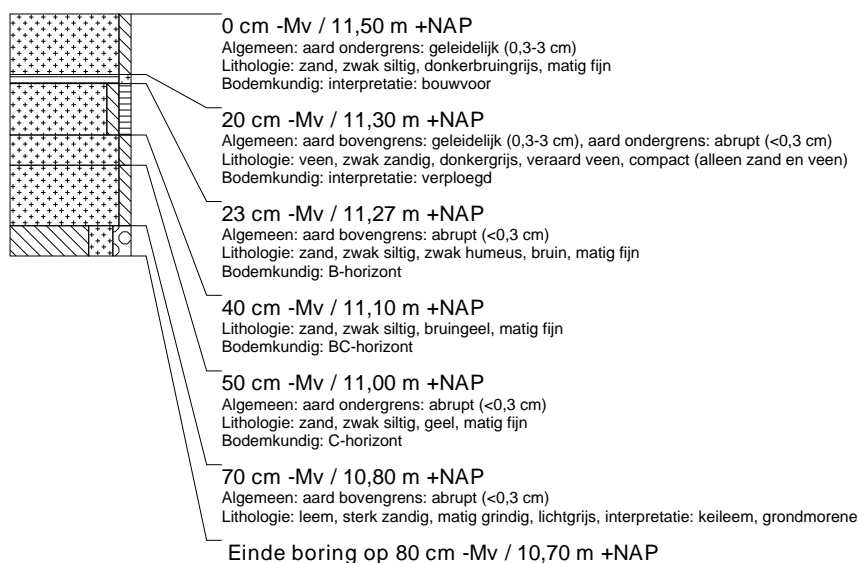
boring: ASZU-6

datum: 3-10-2013, X: 233.400, Y: 553.002, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 12D, hoogte: 11,50, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: Assen, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Oost

boring: ASZU-7

datum: 3-10-2013, X: 233.447, Y: 553.020, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 12D, hoogte: 11,50, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: Assen, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Oost

boring: ASZU-8

datum: 3-10-2013, X: 233.486, Y: 552.997, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 12D, hoogte: 11,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: akker, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: Assen, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Oost

